

عوامل موثر بر گرایش معلمان تربیت بدنی مقطع ابتدایی در استفاده از رسانه‌های آموزشی در

فرآیند تدریس

ولی‌علیزاده^{۱*}، مالک احمدی^۲، بهزاد احدی^۳

دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه علامه طباطبائی تهران

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه

دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه ارومیه

تاریخ دریافت: (۹۳/۱۰/۰۷) تاریخ پذیرش: (۹۴/۰۳/۱۱)

Influencing Factors on tendency of primary school physical education teachers to use instructional media in the teaching process

Vali Alizadeh^{*1}, Malek Ahmadi², Behzad Ahadi³

Ph.D candidate in Sport Management at Allameh Tabataba'i University

Assistant Professor of Islamic Azad University – URMIA Branch

Ph.d candidate in Sport Management at Urmia University

Education Received: (31 December 2014)

Accepted: (1 Jun 2015)

Abstract

The purpose of this study was to investigate the influencing factors on tendency of primary schools physical education teachers in PARSABAD to use instructional media in teaching and learning process. This study is cross-correlation and Applied for the objective. The population was included 65 physical education teachers in elementary schools of PARSABAD. The sample was selected equal with population. Research tools was Researcher made questionnaire which includes 28 items and 6 scales (the book, staff specialist, motivational factors, teaching method, facilities and knowledge). Validity of the questionnaire was confirmed by experts. The internal reliability of the questionnaire was obtained on a sample of 20 individuals using Cronbach's alpha 0.89. The one-sample t test was used for data analysis. Based on analysis of data, tendency to using instructional media in the teaching process and its components, between Primary school physical education teachers in this study was less than the average projection ($P < 0.01$). And in the motivational and facilities factors components was very weak. According to the results, tendency of physical education teachers to use instructional media is very low. The reason for this reluctance can be considered insufficient motivation from the school and education organization and Lack of required resources and educational media.

Keywords

instructional media, teaching process, physical education teacher

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل موثر بر گرایش معلمان تربیت بدنی مقطع ابتدایی شهر پارس‌آباد به استفاده از رسانه‌های آموزشی در فرآیند تدریس و یادگیری انجام شده است. پژوهش از نوع توصیفی - هم بستگی و به لحاظ هدف کاربردی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش تعداد ۶۵ نفر از معلمان تربیت بدنی مقطع ابتدایی شهر پارس‌آباد بود، نمونه آماری نیز با توجه به حجم جامعه به صورت تمام شمار انتخاب شد. ابزار اندازه‌گیری این تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته شامل ۲۸ گویه و ۶ مقیاس (نقش کتاب، نیروی انسانی متخصص، عوامل انگیزشی، روش تدریس، امکانات و آگاهی) بود. روایی محتوایی پرسشنامه توسط خبرگان تأیید شد. پایایی درونی پرسشنامه نیز بر روی یک نمونه ۲۰ نفری با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد. در نهایت از آزمون t تک نمونه‌ای جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. بر اساس تجزیه و تحلیل داده‌ها گرایش به استفاده از رسانه‌های آموزشی در فرآیند تدریس و مؤلفه‌های آن، بین معلمان تربیت بدنی مقطع ابتدایی مورد بررسی در سطح خطای ۰/۰۱ $P <$ کمتر از میانگین فرضی بود و در مؤلفه‌های امکانات و عوامل انگیزشی بسیار ضعیف بود. با توجه به نتایج به دست آمده گرایش معلمان تربیت بدنی به استفاده از رسانه‌های آموزشی بسیار کم می‌باشد. که می‌توان دلیل این عدم گرایش را نبود انگیزش کافی از سوی مدرسه و سازمان آموزش و پرورش و کمبود امکانات و رسانه‌های آموزشی لازم به منظور استفاده در فرآیند تدریس در نظر گرفت.

واژه‌های کلیدی

رسانه‌های آموزشی، فرآیند تدریس، معلم تربیت بدنی

* نویسنده مسئول: ولی‌علیزاده

*Corresponding Author: Alizadeh Vali

مقدمه

تحول حوزه‌های فن‌آوری همواره نظام‌های آموزشی را تحت تأثیر قرار داده‌اند. در واقع از شاخص‌های نظام‌های پیشرو تعلیم و تربیت می‌توان به استفاده از ظرفیت‌های تازه‌ای اشاره کرد که در سایه تحول‌های فن‌آوری ایجاد شده است (مهرمحمدی، ۱۳۸۲: ۳). به گونه‌ای که امروزه بیش‌ترین انتظارات از کاربرد فن‌آوری‌ها را می‌توان در یاددهی و یادگیری یافت (Stensaker et al, 2007: 418)، چرا که به کمک فن‌آوری‌هاست که می‌توان فرآیند یاددهی و یادگیری و در پی آن یادگیری مادام‌العمر را تسهیل و بهبود بخشید (Jung, 2005؛ ستاری و محمدی، ۱۳۹۰). لذا امروزه در حوزه تعلیم و تربیت و آموزش فراگیران، بحث روش‌های تدریس به کمک فن‌آوری یکی از چالش‌های معلمان محسوب می‌شود و به‌کارگیری روش تدریس مناسب برای هر ماده درسی در فرآیند تدریس و یادگیری از اهمیت زیادی برخوردار است. از طرفی نیز استفاده از فن‌آوری اطلاعات و رسانه‌های آموزشی در فرآیند یاددهی و یادگیری؛ محیط‌های یادگیری را تقویت کرده، باعث تسریع در یادگیری می‌شود و تفاوت‌های فردی را مورد توجه قرار می‌دهد (Sang et al, 2010: 112). در هر دوره از تاریخ، نظام آموزش و پرورش با بهره‌گیری از تکنولوژی و روش‌های آموزشی آن دوره که معلمان و دانش‌آموزان با آن‌ها آشنایی داشتند، کوشیده است تا نیازهای آنان را برآورده کند. امروزه دانش‌آموزان در دنیای شنیداری، دیداری و جنبشی متولد می‌شوند، بنابراین تلاش معلمان برای آموزش آنان به بهره‌گیری از روش‌ها و رسانه‌های آموزشی دوره گذشته بی‌نتیجه خواهد بود یا چندان ثمره‌ای به دنبال نخواهد داشت. در نتیجه معلمان باید درباره تکنولوژی و رسانه‌های نوین آموزشی، هم خوب بدانند و هم با نگرشی مثبت با آن برخورد کنند (Tileston, 2004)؛ اما عدم آشنایی بخش قابل توجهی از معلمان در زمینه تولید مواد آموزشی نوین به همراه کمبود امکانات و تجهیزات مناسب برای ایجاد این محتوای آموزشی منجر به بقاء روش‌های آموزشی سنتی در مدارس شده است و این مشکل می‌تواند صدمات قابل توجهی به فرآیند تدریس و یادگیری وارد کند (عابدی، ۱۳۸۵: ۳). در این راستا یکی از بهترین راه‌هایی که برای ارتقاء سطح آموزشی و کسب نتایج مطلوب از فرآیند تدریس و یادگیری می‌تواند موثر واقع شود استفاده از رسانه‌های آموزشی است.

رسانه آموزشی^۱ در لغت به واسطه یا رابط دو چیز، حدی واصل و وسیله نقل و انتقال تعریف شده است. رسانه آموزشی به کلیه امکانات و روش‌هایی گفته می‌شود که شرایطی را در کلاس درس فراهم می‌آورند تا یادگیری یادگیرندگان بهتر، بیشتر، زودتر و کامل‌تر انجام گیرد و به کسب اطلاعات، رفتارها و مهارت‌های تازه با درکی عمیق بینجامد. رسانه آموزشی، بخشی از فن‌آوری آموزشی است که بین موضوع یادگیری و یادگیرنده نقش میان‌دار، رابط و یا وسیله میانجی را به عهده دارد (زنگنه، ۱۳۹۱). لذا لازم است تا نگرش‌های معلمان با گرایش‌های مختلف به استفاده از رسانه‌ها و فن‌آوری‌ها جهت تدریس بررسی شود. در این بین تربیت بدنی امری مهم برای تأمین سلامت جسمانی و روانی افراد و فن‌آوری امری مهم در رشد و گسترش تربیت بدنی است. در جایی که تربیت بدنی از فن‌آوری و رسانه آموزشی بهره‌گیرد، یک بستر مناسب برای رشد فکری و جسمانی موثر افراد جامعه فراهم می‌شود. البته استفاده از رسانه آموزشی برای بهبود مربیگری و آموزش مهارت‌های ورزشی به عنوان یک ابزار مهم شناخته شده است (Katz, 2001: 15). در این بین در آموزش رسمی مربیان ورزشی، شواهدی مبنی بر نگرش مثبت برای استفاده از سیستم‌های چندرسانه‌ای وجود دارد، چرا که این سیستم‌ها می‌توانند نقش ارتباط‌دهنده، هدایت‌کننده، تسهیل‌کننده و ابزاری برای تولید و طراحی آموزشی باشند (loveless, 2003)، اما بیشتر آن‌ها هنوز رویکردهای سنتی را حفظ کرده‌اند (Wiksten et al, 2002) که از دلایل آن می‌توان به موانع ناشی از معلم، مدیریت مدرسه، تجهیزات مدرسه، نگرش‌ها و باورها، جو سازمانی مدارس و مشکلات عمومی آموزش و پرورش اشاره کرد (سبحانی نژاد و رضایی زارچی، ۱۳۸۵). باید توجه داشت که در بسیاری از حوزه‌های آموزشی محاسبه بهره‌وری، به دلیل عدم سهولت برآورد ارزش بروندادهای تربیتی و آموزشی آسان نیست، اما در حوزه تربیت بدنی و آموزش بازی‌ها و مهارت‌های ورزشی این امر اثبات شده است که اولین دلیل استفاده از فن‌آوری اطلاعات و رسانه‌های آموزشی، این است که بهره‌وری آموزشی را افزایش می‌دهد و این افزایش قابل مشاهده و اندازه‌گیری است (Ghaseminezhad, 2011: 1656). عوامل متعددی باعث ایجاد نگرش مثبت و یا منفی

تربیت معلمان برای تدریس در الگوی نوین تدریس و عدم برنامه‌ریزی درسی فن‌آورانه و آمادگی فرهنگی معلمان را از موانع بهره‌گیری از فن‌آوری اطلاعات در فرآیند یادگیری از دیدگاه دبیران عنوان کردند. رضوی و همکاران (۱۳۹۳) نیز نگرش‌های منفی معلمان، مهارت‌ها، دانش و روش‌های تدریس سنتی آن‌ها را مهمترین عامل برای عدم کاربرد فناوری اطلاعات در درس تربیت‌بدنی مدارس ابتدایی عنوان کردند. اوزداملی^۱ (۲۰۱۱) نیز در تحقیقی با استفاده از تجارب دانشجویان کاندیدای شغل معلمی در کشور ترکیه به این نتیجه رسید که آن‌ها در یادگیری‌های مبتنی بر پروژه تمایل زیادی به استفاده از رسانه‌های آموزشی دارند.

در بررسی‌های انجام‌شده توسط محققین استفاده از فیلم-های کمک آموزشی در تسریع یادگیری نیز مورد تأیید قرار گرفته است. دائی‌زاده و همکاران (۱۳۹۱) کاربرد نرم افزارهای آموزشی در ارتقاء یادگیری مهارت‌های اساسی درس هنر که همانند درس تربیت بدنی مبتنی بر آموزش و یادگیری مهارت است را موثر و مثبت گزارش کردند. همچنین قاسمی‌نژاد دهکردی^۲ (۲۰۱۱) در تحقیق خود با بررسی تأثیر فیلم‌های کمک آموزشی بر یادگیری تکنیک تنیس روی میز، به این نتیجه رسیدند که دانش‌آموزانی که توسط فیلم‌های کمک آموزشی آموزش داده‌شده بودند، عملکرد بهتری نسبت به گروهی که با روش تدریس سنتی آموزش‌دیده بودند داشتند.

همچنین روش تدریس مبتنی بر استفاده از رایانه و رسانه-های آموزشی نسبت به روش‌های آموزش و یادگیری سنتی نیز لزوم استفاده از این مواد آموزشی را تأیید کرده است. بارو و همکاران^۳ (۲۰۰۹) نشان دادند که عملکرد دانش‌آموزان آموزش‌دیده به وسیله رایانه به نحو چشمگیری از عملکرد دانش‌آموزان آموزش‌دیده به روش سنتی بهتر بوده است. نتایج تحقیق دریاکولو و همکاران^۴ (۲۰۱۰) نیز بیانگر این بود که بین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و روش تدریس با فن-آوری اطلاعات و ارتباطات همبستگی معنی‌داری وجود دارد. همچنین نتایج تحقیق الیوت^۵ (۲۰۱۰) درباره مقایسه روش تدریس سنتی با روش تدریس چندرسانه‌ای حاکی از آن است که عملکرد گروهی که با استفاده از امکانات چندرسانه‌ای آموزش‌دیده‌اند بیش‌تر از حد متوسط بوده و بهتر از عملکرد

در معلمان نسبت به استفاده از فن‌آوری اطلاعات و رسانه‌های آموزشی در فرآیند تدریس می‌شوند. این عوامل می‌تواند شامل کتاب درسی، وجود همکاران متخصص در مدرسه و یا اداره، عوامل انگیزشی همچون حمایت مدیریت مدرسه و تشویق معلمان برای استفاده از آن‌ها، امکانات فیزیکی مدرسه و شناخت و آگاهی معلمان با نحوه استفاده از این مواد آموزشی باشند. در تحقیقات متعددی به بررسی نگرش معلمان در دوره‌های مختلف تحصیلی نسبت به استفاده از رسانه‌های آموزشی و فن‌آوری اطلاعات و عوامل موثر بر گرایش معلمان به استفاده از آن‌ها در فرآیند آموزش و یادگیری پرداخته شده است.

رایانه یکی از این رسانه‌هاست که در امر آموزش مسائل و مهارت‌های تربیت بدنی بسیار سودمند و مورد توجه است و در پژوهش‌های مرتبط نگرش‌های معلمان و مربیان تربیت بدنی نسبت به استفاده از آن مثبت ارزیابی شده است. ذوالاکناف و همکاران (۱۳۸۸) در بررسی تجربه، نیاز و نگرش مربیان ورزش و معلمان تربیت بدنی نسبت به رایانه نشان دادند که معلمان و مربیان در مجموع نسبت به رایانه احساس مثبتی دارند و میزان دسترسی برای هر دو گروه یکسان و بیشتر از متوسط بود و میزان کاربری در هر دو گروه بسیار کم و احساس نیاز در هر دو گروه زیاد بوده است. ذاکری و همکاران (۱۳۹۰) نیز نشان دادند که نگرش معلمان نسبت به کاربرد فن‌آوری‌های نوین آموزشی در فرآیند تدریس مثبت است.

اما تنها احساس نیاز و نگرش مثبت به استفاده از این رسانه‌ها کافی نیست و ایجاد شرایط مناسب جهت استفاده از این سبک آموزش و یادگیری نیز لازم است. همچون فراهم نمودن امکانات در مدارس و آموزش‌های لازم و کافی در این مورد، چرا که در پژوهش‌هایی شناخت و مهارت معلمان نسبت به این فن‌آوری‌ها ضعیف ارزیابی شده است. نتایج تحقیق ثمری و آتشک (۱۳۸۸) نشان می‌دهد که میزان شناخت معلمان و استفاده از فن‌آوری آموزشی در حد کم و متوسط می‌باشد. صالحی و همکاران (۱۳۹۰) عدم مهارت‌های مناسب استفاده از فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات معلمان دوره ابتدایی ولی علاقه و انگیزه برای یادگیری این مهارت‌ها را نشان دادند. همچنین محمدی و همکاران (۱۳۹۲) در روایی‌سازی پرسشنامه نگرش نسبت به رایانه در دبیران تربیت بدنی، نگرش‌های منفی و اضطراب نسبت به رایانه را در بین آن‌ها نشان دادند. فرج‌اللهی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهش خود ضعف زیرساخت فیزیکی، ضعف زیرساخت مدیریتی، ضعف خدمات پشتیبانی معلمان، عدم آگاهی شناختی معلمان، عدم

1 - Özdamlı

2 - Ghaseminezhad Dehkordi

3 - Barrow et al

4 - Deryakulu et al

5 - Elliot

گروه گواه بوده است (به نقل از نجفی‌پور و همکاران^۱، ۲۰۱۳: ۲۳۸).

همان طور که گفته شد ایجاد نگرش مثبت در معلمان نسبت به رسانه‌های آموزشی و توسعه و کاربرد آن در فرآیند یاددهی - یادگیری از زمینه‌های مورد نیاز برای ورود آن است؛ اما متأسفانه در تحقیقات داخلی کمتر به موضوع رسانه‌های آموزشی پرداخته شده است و بیشتر توجهات در ملزومات کمک آموزشی برای فرآیند یاددهی - یادگیری معطوف به کار با رایانه و اینترنت شده است. لازم به ذکر است که در تدریس درس تربیت بدنی علاوه بر رایانه، اینترنت، وبلاگ‌ها و سایت‌های ورزشی استفاده از فیلم‌های ویدئویی آموزش مهارت‌های ورزشی، تصاویر، اسلایدهای هفتگی و حرکات و صحبت‌های به موقع معلم حین تدریس نیز می‌تواند به عنوان رسانه و یک ابزار کمک آموزشی ایفای نقش کند. با توجه به مقدمه ذکر شده ضروری است که در نظام آموزشی کشورمان به خصوص در حیطه تربیت بدنی در مدارس به توسعه و کاربرد رسانه‌های آموزشی در امر تدریس و آموزش توجه ویژه‌ای گردد چرا که با توجه به ساعات کم درس تربیت بدنی استفاده از رایانه برای آموزش مهارت‌های ورزشی ممکن است پاسخگوی نیاز دانش‌آموزان نباشد. در راستای مطالب فوق، این تحقیق درصدد است تا با توجه به تخصصی شدن درس تربیت بدنی در پایه‌های مختلف مقاطع ابتدایی (ژیمناستیک، شنا، طناب‌زنی، تنیس روی میز و دو و میدانی)، گرایش معلمان تربیت بدنی مقطع ابتدایی را به استفاده از رسانه‌های آموزشی در فرآیند آموزش مهارت‌های ورزشی به صورت موردی در شهر پارس‌آباد مورد بررسی قرار دهد.

روش شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی - همبستگی است و به صورت میدانی انجام شد که به لحاظ هدف کاربردی است. جامعه آماری این پژوهش، کلیه معلمان تربیت بدنی مقطع ابتدایی شهر پارس‌آباد بودند، نمونه آماری نیز با توجه به حجم جامعه به صورت تمام شمار انتخاب شد ($N=n=65$). ابزار اندازه‌گیری این تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته بود که پس از بررسی و مطالعات کتابخانه‌ای در زمینه نگرش معلمان تربیت بدنی به رسانه‌های آموزشی در تدریس تنظیم شد. این

پرسشنامه شامل ۲۸ گویه (در طیف پنج گزینه‌ای) و ۶ مقیاس (نقش کتاب، نیروی انسانی متخصص، عوامل انگیزشی، روش تدریس، امکانات و آگاهی) بود. روایی محتوایی و صوری پرسشنامه توسط اساتید رشته مدیریت و برنامه‌ریزی در تربیت بدنی تأیید شد. پایایی درونی پرسشنامه نیز بر روی یک نمونه ۲۰ نفری از معلمان تربیت بدنی با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد (جدول ۱).

جدول ۱. پایایی درونی ابزار اندازه‌گیری و مؤلفه‌های آن

مؤلفه‌ها	تعداد سوال	پایایی درونی
نگرش کلی	۲۸	۰/۸۹
نقش کتاب	۴	۰/۸۳
نیروی انسانی متخصص	۴	۰/۸۲
عوامل انگیزشی	۳	۰/۶۸
روش تدریس	۴	۰/۵۶
امکانات	۷	۰/۸۹
آگاهی	۶	۰/۸۳

در نهایت ۶۱ پرسشنامه که به صورت کامل پاسخ داده شده بودند جمع‌آوری و جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها پس از حصول اطمینان از نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کلموگروف اسمیرنوف (K-S)، از آمار توصیفی شامل میانگین و انحراف استاندارد و آمار استنباطی شامل آزمون t تک نمونه‌ای در نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۸ استفاده شد.

اطلاعات و داده‌ها

همان طور که در قسمت روش‌شناسی توضیح داده شد، نمونه آماری این پژوهش را ۶۱ نفر از معلمان تربیت بدنی مقطع ابتدایی شهر پارس‌آباد تشکیل می‌دادند که از این تعداد ۳۵ نفر مرد (۵۷/۴ درصد) و ۲۶ نفر زن (۴۲/۶ درصد) بودند. ۳۳ نفر دارای مدرک تحصیلی کاردانی (۵۴/۰۹ درصد) و ۲۸ نفر کارشناسی (۴۵/۹۱ درصد) بودند. همچنین ۴۱ نفر (۶۷/۲۱ درصد) سابقه کاری کمتر از ۵ سال، ۸ نفر (۱۳/۱۱ درصد) ۶ تا ۱۰ سال، ۵ نفر (۸/۲۰ درصد) ۱۱ تا ۱۵ سال، ۴ نفر (۶/۵۶ درصد) ۱۶ تا ۲۰ سال و ۳ نفر (۴/۹۲ درصد) سابقه کاری بیشتر از ۲۱ سال داشتند.

به منظور بررسی نقش مؤلفه‌های ابزار اندازه‌گیری در گرایش معلمان به استفاده از رسانه‌های آموزشی از میانگین

رسانه‌های آموزشی در بین معلمان مقطع ابتدایی مورد بررسی و مؤلفه‌های آن کمتر از میانگین فرضی می‌باشد. همچنین بر اساس اختلاف میانگین‌های به دست آمده، عدم گرایش به دست آمده در مؤلفه‌های عوامل انگیزشی و امکانات بسیار زیاد است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی عوامل موثر بر گرایش معلمان تربیت بدنی مقطع ابتدایی به استفاده از رسانه‌های آموزشی در فرآیند تدریس بود که این عوامل شامل نقش کتاب و هماهنگی آن با رسانه‌های آموزشی، وجود نیروی انسانی متخصص در مدرسه، عوامل انگیزشی کافی از سوی مدرسه و ادارات آموزش و پرورش، استفاده از روش تدریس با رسانه‌های آموزشی، امکانات موجود در مدرسه و آگاهی و دانش معلم تربیت بدنی برای استفاده از این رسانه‌ها بود. نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که میزان عوامل موثر در گرایش معلمان تربیت بدنی به استفاده از رسانه‌های آموزشی در فرآیند تدریس از میانگین فرضی کمتر و معنی‌دار بود و این اختلاف در مؤلفه‌های امکانات مدرسه و عوامل انگیزشی بسیار زیاد بود ($P < 0/01$) که می‌توان به نوعی دلیل وجود این اختلاف رو در دو عامل یاد شده جستجو کرد، چرا که نبود امکانات و عوامل انگیزشی لازم از سوی مدرسه می‌تواند به صورت مستقیمی بر گرایش معلمان تربیت بدنی به استفاده از رسانه‌های آموزشی در فرآیند آموزش تأثیر داشته باشد. این یافته با نتایج پژوهش عبداللهی مهر (۲۰۰۱)، توپریچی^۱ (۲۰۰۶)، ستاری و جعفرنژاد (۱۳۸۹) و آیتی و رستمی (۱۳۹۰) مبنی بر نگرش منفی دبیران نسبت به وسایل کمک آموزشی، کمبود و عدم وجود وسایل کمک آموزشی و عدم تسلط معلمان در به‌کارگیری وسایل کمک آموزشی همسو می‌باشد.

سبحانی‌نژاد و زارچی (۱۳۸۵) مهم‌ترین پیش‌بایست‌های استفاده از فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در نظام آموزشی را رفع محدودیت‌ها، فقر اطلاعاتی، تغییر در شیوه‌های تدریس و تربیت نیروی انسانی متخصص می‌دانند، لذا در توجیه نتایج به دست آمده این پژوهش نبود زیرساخت‌های مناسب در مدارس و محیط کاری که پیش‌تر بیان شد را می‌توان دلیلی بر این نتایج دانست.

نمرات به دست آمده استفاده شد که در جدول (۲) گزارش شده است.

جدول ۲. اولویت‌بندی مؤلفه‌های شش‌گانه در گرایش معلمان تربیت بدنی به استفاده از رسانه‌های آموزشی در فرآیند آموزش

رتبه	مؤلفه	میانگین	انحراف استاندارد
۱	آگاهی	۲/۲۵	۰/۷۵۵
۲	روش تدریس	۲/۰۶	۰/۵۳۲
۳	نیروی انسانی متخصص	۲/۰۶	۰/۷۷۷
۴	نقش کتاب	۲/۰۱	۰/۶۴۸
۵	امکانات	۱/۶۷	۰/۶۰۲
۶	عوامل انگیزشی	۱/۶۳	۰/۶۴۴

با توجه به نتایج به دست آمده مشخص است که میانگین عوامل موثر در گرایش معلمان تربیت بدنی به استفاده از رسانه‌های آموزشی در فرآیند آموزش پایین‌تر از حد متوسط است و این مؤلفه‌ها در امکانات و عوامل انگیزشی در حد نامطلوبی قرار دارد. در ادامه با توجه به نرمال بودن داده‌ها از آزمون t تک نمونه‌ای با میانگین فرضی ۳ استفاده شد تا سطح معنی‌داری اختلاف از میانگین فرضی بررسی شود که نتایج آن به شرح جدول (۳) می‌باشد.

جدول ۳. مقایسه میانگین نمرات گرایش معلمان تربیت بدنی مقطع ابتدایی به استفاده از رسانه‌های آموزشی در فرآیند آموزش (آزمون t تک نمونه‌ای با میانگین فرضی ۳)

شاخص آماری مؤلفه	آماره آزادی	درجه معنی‌داری	سطح معنی‌داری	اختلاف میانگین
گرایش کلی	۶۰	-۱۸/۰۸	* ۰/۰۰۱	-۱/۰۴
آگاهی		-۷/۷۱	* ۰/۰۰۱	-۰/۷۴
روش تدریس		-۱۳/۷۱	* ۰/۰۰۱	-۰/۹۳
نیروی انسانی متخصص		-۹/۳۹	* ۰/۰۰۱	-۰/۹۳
نقش کتاب		-۱۱/۸۴	* ۰/۰۰۱	-۰/۹۸
امکانات		-۱۷/۱۲	* ۰/۰۰۱	-۱/۳۲
عوامل انگیزشی		-۱۶/۴۷	* ۰/۰۰۱	-۱/۳۶

بر اساس یافته‌های جدول (۳)، مقدار t مشاهده شده با درجه آزادی ۶۰ از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای $P < 0/01$ کوچک‌تر می‌باشد. در نتیجه گرایش به استفاده از

نقش وسایل و رسانه‌های آموزشی، بیشتر در چگونگی انتقال مفاهیم به شاگردان نهفته است و انتقال بهتر و موثر مفاهیم نیز از مسائلی است که باید مورد توجه قرار گیرد. تحقیقات نشان می‌دهد که وسایل آموزشی مناسب، در انتقال و تفهیم و تأثیر مفاهیم نقش موثری دارند که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: ۱- اساس قابل‌لمسی را برای تفکر و ساختن مفاهیم فراهم می‌کنند و در نتیجه سبب می‌شوند شاگردان کمتر به مفاهیم انتزاعی متوسل شوند، ۲- سبب ایجاد علاقه در امر یادگیری شاگردان می‌شوند و توجه آن‌ها را به موضوع آموزشی معطوف می‌کنند، ۳- پایه‌های لازم را برای یادگیری تدریجی و تکمیلی فراهم می‌آورند و آن را دائمی می‌کنند، ۴- تجارب واقعی و حقیقی را در اختیار شاگردان قرار می‌دهند و در نتیجه موجب فعالیت بیشتر می‌شوند، ۵- پیوستگی افکار را در فرآیند یادگیری فراهم می‌کنند، ۶- معنا و مفاهیم آموزشی را سریع‌تر منتقل می‌کنند، ۷- تجاربی را در اختیار شاگردان قرار می‌دهند که کسب آن‌ها از راه‌های دیگر چندان امکان‌پذیر نیست و در نتیجه به تکامل و عمق و میزان یادگیری می‌افزایند، لذا توجه به رسانه‌های آموزشی در فرآیند تدریس به خصوص تدریس تربیت بدنی بسیار مهم و حساس است.

در به‌کارگیری رسانه‌های آموزشی علاوه بر آنچه به وسایل و لوازم نیاز باشد به معلمان، مربیان، تکنولوژیست‌ها و مدیرانی که با علوم تربیتی و تکنولوژی آموزشی، برای تحقق و پیشبرد اهداف آموزشی کاملاً آشنا باشد نیز نیاز می‌باشد؛ بنابراین ضرورت دارد تا همه عوامل اجرایی و آموزشی مدارس، نحوه تدریس و کار کردن با انواع رسانه‌های آموزشی در فرآیند تدریس و یادگیری را یاد بگیرند که در این پژوهش نیز ضعف‌های موجود در وجود نیروی انسانی متخصص مشهود است. علاوه بر این‌ها همسو بودن کتاب‌های کار معلمان و دانش‌آموزان که در سال‌های اخیر به برنامه درس تربیت بدنی در مقطع ابتدایی اضافه شده است نیز باید مشوق و یاری‌دهنده معلم تربیت بدنی به استفاده از رسانه‌های آموزشی باشد و لازمه آن توجه بیشتر تدوین‌کنندگان این کتاب‌ها به کاربرد رسانه‌های آموزشی در فرآیند آموزش تربیت بدنی است، چرا که در نتایج به دست آمده این عامل نیز ضعیف و کمتر از میانگین فرضی توسط معلمان تربیت بدنی گزارش شده است.

عملکرد معلمان در کلاس‌های درس و سایر محیط‌های یادگیری تحت تأثیر عواملی همچون نگاه آن‌ها به تدریس،

باورهایشان درباره موضوع تدریس، دانش آن‌ها از موضوع، مهارت‌های شغلی در سازمان‌دهی و مدیریت، ویژگی‌های شخصی آن‌ها، ادراکشان از وضعیت موجود، رفتارهای تدریس و موقعیتی که در آن تدریس می‌کنند، قرار می‌گیرد که فن‌آوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی بر بیشتر این عناصر، تأثیر می‌گذارند (Loveless & Ellis, 2001). آگاهی و دانش کافی برای استفاده از رسانه‌های آموزشی در فرآیند آموزش منجر به اثربخشی معلم می‌شود، معلمان اثربخش، افرادی شناخته می‌شوند که صلاحیت و توانایی استفاده از ابزارهای نوین فن‌آوری را در روش‌های تدریس خود دارا باشند. در این تحقیق نیز آگاهی معلمان تربیت بدنی نسبت به سایر عوامل از وضعیت بهتری برخوردار بود اما در مقایسه با میانگین ضعیف بود که نشان‌دهنده لازمه آموزش بیشتر به آن‌ها در زمینه کاربرد رسانه‌های آموزشی در فرآیند تدریس می‌باشد چرا که کاربرد فن‌آوری اطلاعات و رسانه‌های آموزشی بر رشد حرفه‌ای معلم تأثیر دارد و تدریس و آموزش به وسیله رسانه‌های آموزشی باعث یادگیری پایدار در یادگیری مهارت‌های ورزشی می‌شود (خلخالی و همکاران، ۱۳۹۰ و قاسمی نژاد دهکردی، ۲۰۱۱). همان طور که گفته شد بین شناخت و کار بست فن‌آوری از سوی معلمان و همچنین وجود مواد و وسایل آموزشی با استفاده از آن‌ها از سوی معلمان رابطه معنی‌داری وجود دارد و نیز به‌کارگیری مواد و رسانه‌های آموزشی، استفاده از طراحی منظم آموزشی و ارزشیابی صحیح و اصولی از سوی معلمان در فرآیند تدریس موجب افزایش یادگیری دانش‌آموزان می‌شود (ثمری و آتشک، ۱۳۸۸) که این امر در نهایت به وجود امکانات و آگاهی و دانش کافی معلمان در این مورد باز می‌گردد.

منابع

- آیتی، محسن و رستمی، مریم (۱۳۹۰). بهره‌گیری معلمان علوم پایه مقاطع راهنمایی و متوسطه از فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات. فصلنامه فن‌آوری آموزش، سال ششم، جلد ۶، شماره ۲، ۱۳۴-۱۲۷.
- ثمری، عیسی و آتشک، محمد (۱۳۸۸). تأثیر میزان شناخت و کار بست فن‌آوری آموزشی توسط معلمان در بهبود کیفیت فرآیند یادگیری دانش‌آموزان. فصلنامه فن‌آوری آموزش، جلد ۴، شماره ۲، ۱۱۱-۱۰۱.
- خلخالی، علی؛ شکیبایی، زهره و آندش، مهدی (۱۳۹۰). فرا تحلیل اثر فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات بر رشد حرفه‌ای

- معلمان. فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، سال اول، شماره ۳، ۱۸۳-۱۶۵.
- دائی زاده، حسین؛ ضامنی، فرشیده و حسینی روکش، سیدعلی (۱۳۹۱). تأثیر کاربرد نرم افزارهای آموزشی در ارتقاء یادگیری مهارت‌های اساسی درس هنر. فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، سال سوم، شماره اول، ۴۳-۲۷.
- رضوی، سید محمدحسین؛ لقمانی، محسن؛ رزاقی، محمدابراهیم و منوچهری‌نژاد، محسن (۱۳۹۳). تحلیل عاملی موانع کاربرد فناوری اطلاعات در درس تربیت بدنی مدارس دوره ابتدایی. پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، سال سوم، شماره ۲ (۱۰ پیاپی)، پاییز ۱۳۹۳، ص ۱۲۶-۱۱۵.
- زنگنه، حسین (۱۳۹۱). مبانی نظری و عملی تکنولوژی آموزشی (جلد اول). تهران: آوای نور.
- سبحانی نژاد، مهدی و رضایی زارچی، رضا (۱۳۸۵). بررسی ضرورت، موانع و راهکارهای توسعه بهره‌گیری از فن آوری اطلاعات و ارتباطات در نظام آموزشی. مجموعه مقالات اولین کنفرانس IT در آموزش و پرورش، یزد: سازمان آموزش و پرورش استان یزد.
- ستاری، صدرالدین و محمدی، پروین (۱۳۹۰). بررسی رابطه میزان استفاده از فن آوری اطلاعات و موفقیت دانش‌آموزان مقطع متوسطه. فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، شماره ۴، ۹۶-۸۱.
- ستاری، صدرالدین و جعفرنژاد، عبدالرضا (۱۳۸۹). عوامل موثر بر عدم کار بست وسایل کمک آموزشی در جریان یاددهی - یادگیری از دیدگاه دبیران استان مازندران. فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، سال اول، شماره ۲، ۲۰-۵.
- صالحی، محمد؛ قلی‌زاده، رضاعلی و صادقی، محمدرضا (۱۳۹۰). امکان‌سنجی توسعه فن‌آوری‌های نوین آموزشی با رویکرد فن آوری اطلاعات و ارتباطات در مدارس ابتدایی شهرستان ساری. فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، شماره ۴، ۳۶-۲۳.
- عابدی، علیرضا (۱۳۸۵). دوره آموزشی کاربرد تکنولوژی آموزشی در کلاس درس. دفتر مطالعات و آموزش نیروی انسانی، سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی.
- فرج‌اللهی، مهران؛ معینی‌کیا، مهدی و عباسی، رضا (۱۳۹۲). بررسی موانع بهره‌گیری از فن آوری اطلاعات و ارتباطات در فرآیند تدریس و یادگیری از دیدگاه دبیران ناحیه دو استان قم. فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، سال سوم، شماره ۳، ۷۰-۵۷.
- محمدی، سردار؛ سلیمی، پیمان و صالحی، نسیم (۱۳۹۲). اعتبار یابی و روا سازی پرسشنامه نگرش نسبت به رایانه در دبیران تربیت بدنی. فصلنامه مدیریت و توسعه ورزش، شماره ۲، ۱۱۰-۹۷.
- مهرمحمدی، محمود (۱۳۸۲). بازانديشی مفهوم و مدل‌ول انقلاب آموزشی در عصر اطلاعات و ارتباطات، سومین همایش برنامه درسی در عصر فناوری اطلاعات و ارتباطات، تهران، انجمن برنامه درسی ایران،
- http://www.civilica.com/Paper-CAICT03-CAICT03_012.html
- نیاز آذری، کیومرث؛ بهنام‌فر، رضا و اندی، صدیقه (۱۳۹۱). تأثیر به‌کارگیری فن آوری اطلاعات و ارتباطات در یادگیری دانش‌آموزان دوره ابتدایی. فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، شماره ۳، ۴۳-۳۱.

REFERENCES

- Barrow, L., Markman, L. & Rouse, C. E. 2009. "Technology edge: The educational benefits of computer-aided instruction", American Economic Journal, Economic Policy, 1, 52-74.
- Bauer, J., Kenton, J. 2005. "Toward Technology integration in schools: Why it is not happening", Journal of Technology and Teacher Education, 13(4): 519-546.
- Deryakulu, D., Buyukozturk, S. & Ozcinar, H. 2010. "Predictors of academic achievement of student ICT teachers with different learning styles", International Journal of Human and Social Science, 5, 567-573.
- Ghaseminezhad Dehkordi, A. 2011. "The effect of instructional-aid films on learning of table tennis techniques", Procedia Social and Behavioral Sciences, 15: 1656-1660.
- Jung, I. 2005. ICT - Pedagogy integration in teacher training: Application cases worldwide. Educational Technology & Society, 8(2): 94-101.
- Katz, L. 2001. "Innovations in Sport Technology: Implications for the Future", 11th Congress of the International Association for Sport Information. Olympic Museum of Lausanne, Lausanne, Switzerland. pp. 55-4.
- Kelly, M. G. & McAnear, A. 2002. National educational technology standards for

technology in athletic training education",
Journal of Athletic Training, 37: 213-219.

teachers: Preparing teachers to use
technology. Eugene, OR: International
Society for Technology in Education (ISTE).

- Loveless, A., & Ellis, V. 2001. ICT, pedagogy
and the curriculum. London and New York:
Routledge Falmer.

- Loveless, Avril, DeVogd, Glenn L. & Bohlin,
Roy M. 2003. Something Old, Something
New...: Is Pedagogy Affected by ICT?, from
the Book: ICT, Pedagogy and the
Curriculum, PP. 63-83.

- Najafipour, M., Emami Riziab, C., Ghasemi,
M., Ghorbani, S. 2013. "The study of the
effectiveness of using the researcher –
made Multimedia software on the quality
of learning physics", 2nd World Conference
on Educational Technology Researches –
WCETR2012. Procedia - Social and
Behavioral Sciences, 83: 238 – 241.

- Özdamlı, F. 2011. "The experiences of
teacher candidates in developing
instructional multimedia materials in
project based learning", 3rd World
Conference on Educational Sciences.
Procedia - Social and Behavioral Sciences,
15: 3810-3820.

- Sang, G., Valcke, M., Braak, J. V. & Tondeur,
Jo. 2010. Student teacher's thinking
processes and ICT integration: Predictors of
prospective teaching behaviors with
educational technology. Computers &
Education, 54(1): 103-112.

- Stensaker, B., Maassen, P., Borgan, M.,
Oftebro, M. & Karseth, B. 2007. Use,
updating integration of ICT in higher
education: Linking purpose, people and
pedagogy. Higher education, 54(3): 417-
433.

- Tileston, D. W. 2004. What Every Teacher
Should Know About Media and
Technology. United States of America,
Corwin Press, INC.

- Wiksten, D. L., Spanjer, J. and LaMaster, K.
2002. "Effective use of multimedia